

Oslo kommune

Rapportering offentlige anskaffelser 2022

for offentlig sektor (ikke omfattes av åpenhetsloven)

□

Til lesere av rapporten

Offentlig sektor er landets største kunde og forbruker. Med dette følger stor innkjøpsmakt og et stort ansvar. Gjennom forvaltning av felleskapets ressurser skal offentlige virksomheter gå foran og ha et sirkulært og bærekraftig forbruk, og etterspørre varer og tjenester som er tilvirket etter høye etiske og sosiale standarder for arbeids- og miljøforhold i både egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Den nye åpenhetsloven (Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold) vil gi offentlig sektor et enklere arbeid med å ettergå at leverandører etterlever de forpliktelser som følger av anskaffelseslovens §5 om å respektere menneskerettighetene. I følge Oslo Economics Konsekvensutredning av lovforslaget om åpenhetsloven, så oppfyller bedriftsmedlemmer i Etisk handel Norge åpenhetslovens krav om redegjørelse for aktsomhetsvurderinger og langt på vei informasjonsplikten. Et viktig verktøy for oppdragsgivere i leverandøroppfølgingen er det nasjonale kontraktsvilkåret for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter, som er utarbeidet av Etisk handel Norge og Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ). Kontraktsvilkåret stiller krav til leverandørers aktsomhetsvurderinger i tråd med åpenhetsloven og OECDs retningslinjer.

Medlemmer i Etisk handel Norge har forpliktet seg til å bruke sin innflytelse til å øke oppslutningen om etisk handel og jobbe aktivt for å ivareta mennesker, samfunn, miljø og dyrevelferd. For medlemmer i offentlig sektor betyr det at innkjøpsmakten skal brukes på en måte som fremmer ansvarlig og bærekraftig handel og konkurranse på like vilkår mellom leverandører, der grunnleggende menneskerettigheter er en viktig komponent på lik linje med pris, miljø, kvalitet og leveringssikkerhet. En viktig målsetting er derfor at etisk handel skal bidra til at bare seriøse leverandører tildeles offentlige kontrakter. En annen, og like viktig målsetting, er at offentlig sektor anskaffer varer og tjenester på en måte som bidrar til at de som lager produktene og tjenestene får grunnleggende menneskerettigheter oppfylt og at produksjonen ikke skader miljø eller klima eller bidrar til korrupsjon.

Medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet til årlig å rapportere om fremdriften i arbeidet med etisk handel og aktsomhetsvurderinger på et definert basisnivå. Rapporten for offentlig sektor gjelder anskaffelser og rapporten er offentlig tilgjengelig. Medlemmenes innmeldingstidspunkt vil påvirke hvor langt de har kommet i arbeidet.

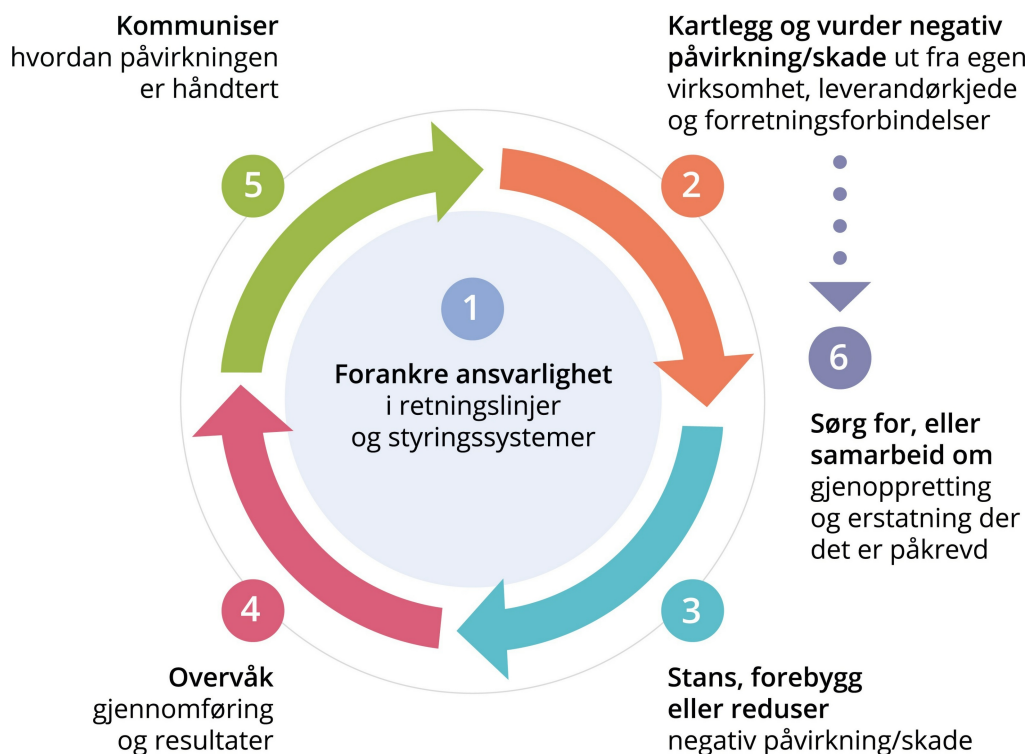

Heidi Furustøl

Daglig leder

Etisk handel Norge

Rapportering på aktsomhetsvurderinger med hensyn til mennesker, samfunn og miljø

Årsrapporten er bygget rundt FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs modell for aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsliv. Modellen har seks trinn som beskriver hvordan virksomheter kan jobbe for mer ansvarlig og bærekraftig forretningspraksis. Å være god på aktsomhetsvurderinger utelukker ikke at en virksomhet har negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, men at virksomheten er åpen og ærlig om utfordringer og håndterer dette på best mulig måte i samråd med sine interessenter. Metoden for aktsomhetsvurderinger er godt egnet til å bistå virksomheter til å opptre ansvarlig gjennom å kartlegge og håndtere risiko for negative påvirkninger og skade forårsaket av egen virksomhet, i leverandørkjeden og hos forretningsforbindelser, med hensyn til grunnleggende menneskerettigheter, miljø og korrupsjon. Det vil, basert på hvor i leverandørkjeden en virksomhet befinner seg, naturlig være ulik grad av delaktighet innenfor de ulike trinnene, men enhver virksomhet har plikt til å utøve ansvarlighet innenfor de ulike trinnene. Ansvarlighet i denne forbindelse for offentlig sektor baseres i stor grad på virksomhetens egen forankring, systemer og rutiner, egne vurderinger i forhold til risiko (basert på anerkjente kilder og egen kompetanse/erfaring), oppfølging av leverandør/kontrakt, kommunikasjon med berørte parter og samarbeid/bidra/påse sammen med leverandør om forbedringer/avvikshåndtering. Alle medlemmer i Etisk handel Norge er forpliktet på prinsipperklæringen om bærekraftig forretningspraksis med bruk av aktsomhetsvurderinger. Offentlige oppdragsgivere/virksomheter forplikter seg til å arbeide aktivt for samme mål innenfor det handlingsrommet loven til enhver tillater. I henhold til første pilar i FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) har det offentlige et juridisk ansvar for å beskytte menneskerettighetene gjennom å utføre aktsomhetsvurderinger både i egne organer, i eierskap og i offentlige anskaffelser.

Denne årsrapporten er delt inn i kapitler basert på OECDs aktsomhetsvurderingsmodell, samt hensyntar de fire fasene av anskaffelsesprosessen for offentlig sektor. Anskaffelsesprosessen består av; 1. forankring, 2. planlegging, 3. gjennomføring og 4. oppfølging. De fire fasene er beskrevet i parentes i innholdsfortegnelsen under de seks trinnene i OECDs aktsomhetsmodell.

Forord av daglig leder

Offentlige innkjøp er et viktig strategisk verktøy for bærekraftig utvikling og oppnåelse av FNs bærekraftsmål (SDGs). Oslo kommune er en av landets største innkjøper med stor innkjøpsmakt og et omfattende stort forbruk av varer, produkter og tjenester. Oslo kommune kjøpte inn varer for ca. 36 milliarder i 2022. Denne innkjøpsmakten innebærer også en stor forpliktelse til å ta samfunnsansvar i møte med leverandørmarkedet.

I "Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2019-2023" har dette byrådet satt en ny standard for hvordan kommunal innkjøpsmakt kan brukes som strategisk verktøy i klima- og miljøpolitikken, og for å fremme et seriøst arbeidsliv. Byrådet vil styrke arbeidet med Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv, og stille stadig strengere klima- og miljøkrav. Samtidig skal vi vise solidaritet med folk som produserer varer og tjenester for oss andre steder i verden. I denne perioden vil vi også ha fokus på deling, gjenbruk og redusert materielt forbruk. For å lykkes med dette er vi avhengig av at kommunen hele tiden ligger i front av utviklingen med sterke anskaffelsesmiljøer.

Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Anskaffelsesstrategien skal også legge grunnlag for at kommunens anskaffelser bidrar til å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle.

" Oslo kommunes innkjøpsmakt innebærer en stor forpliktelse til å ta samfunnsansvar i møte med leverandørmarkedet "

Gunnar Wedde
Avdelingsdirektør, Innkjøpstjenester, UKE, Oslo kommune

Nøkkelinformasjon om virksomheten og leverandørkjeden

Nøkkelinformasjon om virksomheten

Navn på virksomheten

Oslo kommune

Adresse hovedkontor

Rådhusplassen 1, 0037 Oslo

Antall ansatte

54 147

Navn, tittel og tlf.nr. for kontaktperson for rapporten

Stine Foss, fagansvarlig samfunnsansvar etisk handel

E-post adresse for kontaktperson for rapporten

stine.foss@uke.oslo.kommune.no

Beskrivelse av virksomhetens struktur

Oslo kommune er en av landets største innkjøper med stor innkjøpsmakt og et omfattende stort forbruk av varer, produkter og tjenester. Oslo kommune styres etter en parlamentarisk styringsmodell. Byrådet står ansvarlig overfor bystyret, på samme måte som regjeringen står ansvarlig overfor Stortinget. Oslo kommune har både kommunale og fylkeskommunale funksjoner. Bystyret er kommunens øverste politiske myndighet. Det består av 59 folkevalgte representanter, som velges hvert fjerde år. Bystyret ledes av ordføreren. Bystyret bestemmer hovedlinjene i utviklingen av byen og kommunens tjenester, blant annet fordelingen av pengene kommunen har til rådighet.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesfunksjon som innebærer at virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale rammeavtaler (samkjøpsavtaler) som dekker hele eller deler av konsernet. Utvikling- og kompetanseetaten (UKE) har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. UKE har en tredelt rolle som sentralt innkjøpssenter, kompetansesenter for anskaffelser, og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. UKE ligger under Byrådsavdeling for finans.

Oslo kommune kjøpte inn varer for ca. 36 milliarder i 2022. Oslo kommune kunngjorde 233 anskaffelser i løpet av 2022. Fordi anskaffelser er desentralisert i Oslo kommune, så er tallene under, og mye denne rapporten basert på samkjøpsavtalene (overgripende rammeavtaler) som UKE forvalter. Samkjøpsavtalene besto av 90 avtaler med 180 leverandører.

Informasjon om anskaffelser/avtaler

Samlet verdi innkjøp av varer og tjenester i rapporteringsåret (NOK)

3 400 000 000

Totalt antall aktive anskaffelser/avtaler i rapporteringsåret

90

Oppgi antall avtaler hvor det har vært gjennomført kontraktsoppfølging under rapporteringsåret

90

Mål og fremdrift

MÅL OG FREMDRIFT I RAPPORTERINGSÅRET

1

Mål:

Oslo kommune skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv. Klima- og miljøavtrykk og ressursbruk i hele levetiden - fra produksjon, forbruk og til avfallsfasen - skal i størst mulig grad inngå i beregningen, og legge føringer for hvilke løsninger som blir valgt.

Status:

Se under trinn 3

2

Mål:

Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser. Det er krav om minimum fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy til transport av masser og avfall. Det er krav om utslippsfrie bygge-/anleggsplasser innen 2025, samt nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025.

Status:

Se under trinn 3

3

Mål:

Oslo kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser samt skifte ut egen kjøretøy- og maskinflåte til klimavennlige alternativer.

Status:

Se under trinn 3

4

Mål:

Oslo kommune skal arbeide for å fremme et mer bærekraftig kosthold, blant annet ved å redusere kjøttforbruk, redusere matsvinn, stille krav om bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved innkjøp av kjøtt og animalske produkter og føre en matpolitikk i tråd med "planetary health diet".

Status:

Se under trinn 3

5

Mål:

Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon.

Status:

Se under trinn 3

6

Mål:

Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak

Status:

Se under trinn 3

MÅL FOR KOMMENDE ÅR

1

Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet er kostnadseffektiv og tillitvekkende

2

Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet reduserer klimagassutslipp

3

Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv

4

Oslo kommune er en bærekraftig og ansvarlig forbruker

A woman wearing a traditional conical hat with a pink ribbon and a patterned shirt is smiling and working in a rice paddy field. She is bent over, pulling up a clump of rice plants from the water. The background shows a vast, green rice field under a cloudy sky.

1

Forankring av ansvarlighet i virksomheten

Forankring av bærekraft i virksomheten handler om å ha relevante strategier, planer, policy og retningslinjer for aktsomhetsvurderinger i anskaffelser som er vedtatt av ledelsen.

For en offentlig virksomhet vil det bl.a. bety å ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter, i tråd med §5 i Loven om offentlige anskaffelser (LOA). Det betyr også at anskaffelsesstrategi/policy og handlingsplaner omhandler bærekraft. Sentralt i dette er virksomhetens arbeid med aktsomhetsvurderinger. Det vil bla. si å ha strategier og planer for hvordan virksomheten identifiserer og håndterer virksomhetens negative påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø i hele leverandørkjeden. Gjennom å håndtere dette på en god måte bidrar virksomheten til oppnåelse av bærekraftsmålene.

Effektive styringssystemer for implementering er en forutsetning for å lykkes. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger, og i denne forbindelse også oppfølging av leverandørenes aktsomhetsvurderinger, bør være en integrert del av virksomhetens anskaffelsesprosess. Tydelige forventninger fra toppledelsen, samt tydelig plassering av ansvar innad i virksomheten for implementering av de ulike delene av aktsomhetsvurderinger er viktig. Alle involverte må vite hva de skal gjøre. Åpenhet om forpliktelser virksomheten har til seg selv, utfordringer de står overfor og hvordan dette håndteres, er vesentlig.

1.A Forankring: Anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet

1.A.1 Lenke til offentlig tilgjengelig policy for egen virksomhet

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/#gref>

1.A.2 Hvordan er anskaffelsesstrategi/policy for egen virksomhet blitt utviklet og forankret?

Oslo kommune skal etterspørre varer og tjenester som er produsert på en samfunnsansvarlig måte. I lenken over vises det til Anskaffelsesstrategien, Oslomodellens seriositetsbestemmelser og sosiale krav, samt standard klima og miljøkrav.

Oslo kommunes anskaffelsesstrategi ble vedtatt i Byrådssak 1104/17. Kommunens anskaffelsesstrategi skal sørge for en felles overordnet tenkning og atferd i kommunens virksomheter, slik at anskaffelser blir et effektivt virkemiddel i arbeidet med å gi innbyggere og næringsliv gode løsninger og tjenester i tråd med dagens og fremtidens behov. Anskaffelsesstrategien skal også legge grunnlag for at kommunens anskaffelser bidrar til å gjøre Oslo til en grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Anskaffelsesstrategien skal følges av en overordnet implementeringsplan, som skal sikre forankring og aktiv gjennomføring av anskaffelsesstrategien i byrådsavdelingene og kommunens øvrige virksomheter.

I "Plattform for byrådssamarbeid mellom Arbeiderpartiet, Miljøpartiet De Grønne og Sosialistisk Venstreparti i Oslo 2019-2023" har dette byrådet satt en ny standard for hvordan kommunal innkjøpsmakt kan brukes som strategisk verktøy i klima- og miljøpolitikken, og for å fremme et seriøst arbeidsliv. Byrådet vil styrke arbeidet med Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv, og stille stadig strengere klima- og miljøkrav. Samtidig skal vi vise solidaritet med folk som produserer varer og tjenester for oss andre steder i verden. I denne perioden vil vi også ha fokus på deling, gjenbruk og redusert materielt forbruk. For å lykkes med dette er vi avhengig av at kommunen hele tiden ligger i front av utviklingen med sterke anskaffelsesmiljøer.

<https://www.oslo.kommune.no/politikk/byradet/byradsplattform/#gref>

1.B Forankring: Organisering, internkommunikasjon og kompetanse

1.B.1 Hvordan er arbeidet med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser for bærekraftig forretningspraksis organisert i virksomheten, og hvorfor?

Oslo kommunes anskaffelser er desentralisert, noen føringer og krav er vedtatt som standard i kommunen, mens mye arbeidet må gjøres og vurderes ut i fra hver enkelt anskaffelse. Arbeid med veiledning knyttet til anskaffelser er plassert hos UKE v/ Innkjøpstjeneseter. Byrådsavdeling og UKE v/ Innkjøpstjenester er involvert i utvikling av reviderte krav i Oslomodellen. Byrådet vedtar standard felles krav som kommunen bruker.

Innkjøpsrådgivere og kontraktsansvarlige har et ansvar for at bærekraft blir ivaretatt i anskaffelser som de har ansvar for. Mal for kontraktstrategi og internkontrollrutinen omfatter obligatoriske punkter om risikovurdering og oppfølging av bl.a. sosiale kontraktsvilkår i Oslomodellen. Seksjon for samfunnsansvar bistår med faglig støtte i anskaffelsesprosessen fra planlegging til kontraktsoppfølging.

1.B.2 Hvordan sikres det at relevante ansatte har tilstrekkelig kompetanse til å arbeide med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser og følge opp dette hos leverandører?

Ansatte som jobber direkte med bærekraft oppfordres til kurs og deltagelse på arrangementer, samt bidra i arbeidsgrupper for deling av god praksis i Norge og internasjonalt. Fordi innkjøp er desentralisert har UKE v/ Innkjøpstjenester en rolle som kompetansesenter for anskaffelser, og som strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. UKE arrangerer jevnlig anskaffelsesforum, fasiliterer ulike fagnettverk, samt utarbeider veiledning på intranett for alle kommunens virksomheter. Innkjøpere og kontraktsansvarlige oppfordres også til å delta på ekstern arrangementer og kurs. Det planlegges kompetansehevende tiltak i forbindelse med reviderte krav i Oslomodellen når de blir vedtatt.

1.C. Forankring: Planer og ressurser

1.C.1 Hvordan er virksomhetens forpliktelser til å respektere mennesker, samfunn og miljø forankret i virksomhetens strategier og handlingsplaner?

Oslo kommune har tydelige føringer i Byrådsplattform 2019-2023, i Anskaffelsesstrategi 2017, samt flere byrådssaker.

1.D Forankring: Partnerskap og samarbeid med leverandører

1.D.1 Hvordan tydeliggjør virksomheten viktigheten av ansvarlighet og bærekraft i møte med leverandørkjeden?

Oslo kommune har flere standard krav til leverandører knyttet til ansvarlighet og bærekraft.

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/>. Det vurderes også særskilte krav, eller spesifikasjoner i hver anskaffelse, dette kan få form av kvalifikasjonskrav, tildelingskriterier, kravspesifikasjoner og/eller kontraktskrav.

UKE v/ Innkjøpstjenester har arrangert markedsdialog på generelt nivå for å forklare om kommunens krav og forventinger. Det foretas også markedsdialog i forbindelse med anskaffelser der det er relevant. I oppstartsmøter diskuteres vesentlige punkter i kontrakten. Det er jevnlig oppfølging og dialog med leverandører. På prioriterte avtaler i kritiske faser kan det være daglig kontakt med leverandør.

1.E Erfaringer og endringer

1.E.1 Hvilke erfaringer har virksomheten gjort seg om arbeidet med bærekraftig forretningspraksis i anskaffelser under rapporteringsåret, og hva har endret seg som et resultat av dette?

Oslo kommune har sterke føringer for å bruke anskaffelser som et virkemiddel for bærekraftige og grønne anskaffelser, og har kommet langt på mange områder. Oslo kommune er ikke omfattet av Åpenhetsloven og har ikke hatt som mål om å jobbe i tråd med aktsomhetsvurderinger, denne rapporterte er derfor en første kartlegging som kan gi oss nyttig kunnskap i form av hvordan vi kan systematisere arbeidet og bli enda bedre på å bærekraftige og grønne anskaffelser.

Oslomodellens seriøsitetskrav og sosiale krav revideres på bakgrunn av erfaringer i markedet og endringer i rammeverk. Vurderinger av krav til bærekraft generelt og implementering av disse vurderes i avtaleoppfølging og vurderes og justeres ved eventuelt nye anskaffelser. Vurderingene vil være spesifikke for hver konkurranse.

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Kartlegging handler om å identifisere virksomhetens risiko for, og faktiske negative påvirkning eller skade på, mennesker, samfunn og miljø i leverandørkjeden.

For offentlig sektor vil det være vesentlig å foreta denne type kartlegging i flere faser av en anskaffelsesprosess. Først overordnet i planleggingsfasen og deretter i konkurransegjennomføringen. Virksomheten må i planleggingsfasen tilegne seg overordnet kunnskap om risikobildet for de aktuelle produkter/tjenester som inngår i anskaffelsen. Deretter, ut fra grad av risiko, tilpasse videre dialog, krav, kriterier og oppfølging mot aktuelle tilbydere/leverandører (konkurransegjennomføring).

Kartlegging av virksomhetens påvirkning på mennesker, samfunn og miljø må også inngå i kontraktsoppfølgingen for å redusere og forebygge risiko for menneske, samfunn og miljø. Det handler om å først danne seg et overordnet risikobilde, for så å prioritere mest vesentlige risikoområder for grundigere kartlegging og håndtering av funn. Hvordan virksomheten er involvert i eventuell negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, er sentralt for å avgjøre riktig respons og tiltak. Involvering av tilbydere/leverandører er sentralt i kartleggingsarbeidet, så vel som i tiltak for å håndtere utfordringene på en god måte.

2.A Kartlegging og prioritering

PRIORITERT NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

Å prioritere en eller flere risikoområder på bakgrunn av alvorlighetsgrad, betyr ikke at noen risiko er viktigere enn andre, eller at virksomheter ikke gjør noen med annen risiko, men at det som har størst negativ påvirkning prioriteres først. Kartlegging og prioritering er en kontinuerlig prosess.

2.A.1 Risikokartlegging

For å målrette klimaarbeidet bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp innenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien.

For å identifisere risiko for mulige brudd på arbeidstakerrettigheter og miljøforhold bruker Oslo kommune først og fremst DFØs høyrisikoliste basert på rapporter og undersøkelser utarbeidet av ILO. I tillegg brukes andre relevante kilder, som for eksempel US Department of Labour, US State Department sine landrapporter, forskningsrapporter og rapporter fra anerkjente fagforenings- og sivilsamfunnsorganisasjoner. Vi har i tillegg dialog med ulike fagmiljøer og interessenter knyttet til ulike utfordringer.

I tillegg benyttes leverandørdialog i forkant av anskaffelsen og dialog i kontraktsoppfølgingsmøter med nåværende leverandører for å få bedre innsikt i leverandørkjedene er sentralt. I tillegg til egenrapportering fra leverandører, egne erfaringer med leverandører/produksjonssteder og andre oppdragsgivere sine erfaringer og kunnskap delt i nettverk eller en-til-en møter.

BEGRUNNELSE FOR HVORFOR DISSE UTFORDRINGENE ER PRIORITERT SOM MEST VESENTLIGE FOR MENNESKER, SAMFUNN OG MILJØ

2.A.2 Ethiske/sosiale krav i anskaffelsesprosessen

1

I hvilke type anskaffelser	Arbeidsklær og sko
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

2

I hvilke type anskaffelser	Reparasjonstjenester for sykler og el-sykler
----------------------------	--

Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

3

I hvilke type anskaffelser	Rehabilitering av møbler
Ant. leverandører på avtalen	7
Anvendt som kvalifikasjonskrav	nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

4

I hvilke type anskaffelser	Flyttetjenester
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	nei
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

5

I hvilke type anskaffelser	El-sykler
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja

Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

6

I hvilke type anskaffelser	Forbruksmateriell
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

7

I hvilke type anskaffelser	Mat og drikke storkjøkken del 1 kolonial
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

8

I hvilke type anskaffelser	Matvarer, meieri, frukt og grønt (detaljst)
Ant. leverandører på avtalen	1
Anvendt som kvalifikasjonskrav	ja
Anvendt ved tildeling av kontrakt	ja
Anvendt som kontraktsvilkår	ja

ANNEN NEGATIV PÅVIRKNING/SKADE

2.A.3 List opp virksomhetens prioriterte risiko for negativ påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Relatert tema	G e o g r a fi
Lineært forbruk har negativ påvirkning på klima og miljø som følge av klimagassutslipp, uttak av jomfruelige ressurser, energiforbruk i produksjon av nye varer, avfall og ressursforringelse. Miljøpåvirkning og klimagassutslipp ved bygge- og anleggsvirksomhet.	Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Avfall Vann Materialbruk Miljø Utslipp Drivhusgasser Energi Materialbruk	G l o b a lt
Klimagassutslipp og lokal forurensing fra bruk, samt risiko for miljøskade og klimagassutslipp og brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av kjøretøy og især batterier.	Tvangsarbeid Barnearbeid Regulære ansettelser Marginaliserte befolkningsgrupper Miljø Energi Materialbruk	
Klimafotavtrykk av mat, matsvinn, avskoging og tap av biologisk mangfold, uhelse/livsstilssykdommer, dyrevelferd og risiko for brudd på menneske og arbeidstakerrettigheter i produksjon av mat.	Tvangsarbeid Barnearbeid Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Miljø Dyrevelferd Utslipp Drivhusgasser Vann	

Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg, anlegg og tjenstekontrakter.	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Diskriminering Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold	N o r g e
Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av varer.	Tvangsarbeid Fagorganisering og kollektive forhandlinger Barnearbeid Diskriminering Brutal behandling Helse, miljø og sikkerhet Lønn Arbeidstid Regulære ansettelsesforhold	G l o b a lt

2.A.4 Beskriv prioriterte risikoområder og bakgrunn for prioriteringen av disse. Beskriv hvordan informasjon ble hentet inn, hvilke kilder som er benyttet og hvilke interessenter som er involvert/dere har snakket med. Beskriv videre også om det er identifisert områder eller tema hvor det er manglende informasjon for å danne seg et helhetlig bilde, og hvordan dere planlegger å gå frem for å få mer informasjon/håndtere dette.

For varer og tjenester er det en prioritert risiko at fortsatt lineært forbruk vil ha store konsekvenser for og negativ påvirkning på klima og miljø. Uten omstilling til sirkulær økonomi vil det bli krevende for kommunen å oppnå vedtatte klima- og miljømål, og være en by med et forbruk innenfor planetens bæreevne. Det er viktig med tiltak for å fremme omstillingen til et mer sirkulært forbruk.

For bygg og anlegg er det en prioritert risiko at det er betydelige klimagassutslipp og miljøbelastning fra bygge- og anleggsvirksomheten. Om lag en femtedel av de direkte klimagassutslippene i Oslo kan tilskrives bygg- og anleggsvirksomheten. I tillegg er det betydelige utslipp knyttet til materialbruken i bygg og anlegg. Det er viktig med tiltak for å kutte disse utslippene om Oslo skal nå sine klimamål.

De fleste anskaffelser av varer og tjenester innebærer transport. Av de direkte klimagassutslippene i Oslo er det over 50 prosent som kommer fra veitrafikk. Det stilles derfor krav om at varer og tjenester leveres med klimavennlige drivstoffteknologier. I tillegg eier kommunen over 1500 kjøretøy og 2000 maskiner og utstyr. En utskiftning av dette til grønne alternativ er også et prioritert område som ledd i å kutte utslipp.

For mat og drikke er det en prioritert risiko at det er betydelige klimagassutslipp fra kjøtt og matsvinn og miljøbelastning fra avskoging og tap av biologisk mangfold. Det er viktig med tiltak for å redusere klima- og miljøbelastningen fra matområdet. Videre er det risiko for dårlig dyrevelferd og brudd på menneske og arbeidstakerrettigheter i produksjon av mat.

Prioritert risikoområde for Oslo kommune innenfor anstendig arbeidsliv og arbeidslivskriminalitet er bygge- og anleggsbransjen samt renholdsbransjen. Bakgrunnen for denne prioriteringen er avdekking av omfattende arbeidslivskriminalitet nettopp i disse bransjene i Oslo kommune. Som en stor markedsaktør har Oslo kommune et stort samfunnsansvar, som kommunen er seg bevisst.

Oslo kommune vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter som svært høy i mange av kommunens vareanskaffelser. Både tvangsarbeid og barnarbeid er noe av det som er påvist i utvinning av mineraler som er nødvendig i IKT-utstyr og batterier, det er også forbundet ekstremt høy risiko for brudd på menneskerettigheter og dårlige arbeidsforhold innen kategorier som mat og drikke, medisinsk forbruksmateriell og tekstil. Disse er derfor prioritert.

3

Håndtering av prioritert påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning

Stanse, forebygge eller redusere handler om å håndtere funn fra kartleggingen på en god måte.

For offentlig sektor vil kartleggingen bl.a. innebefatte å benytte informasjon, kunnskap og dokumentasjon som leverandør innehar. Leverandør skal inneha oversikt over bl.a. risiko på land- og sektornivå og kunnskap om hvordan prioritere basert på mest vesentlig negativ påvirkning mennesker, samfunn og miljø. Dog må virksomheten selv gjøre sine innledende vurderinger på risiko og prioritering av dette.

Virksomhetens mest vesentlige negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø prioriteres først. Dette betyr ikke at annen risiko er uvesentlig eller at det ikke håndteres. Hvordan virksomheten er involvert, er sentralt for å treffe riktige tiltak. Faktisk negativ påvirkning/skade som virksomheten forårsaker eller bidrar til må stanses, forebygges og reduseres.

Virksomheter som er direkte forbundet med negativ påvirkning må bruke sin innflytelse til å få forretningsforbindelser (f.eks. leverandører) til å stanse, forebygge og redusere dette. Dette innebærer å utvikle og iverksettes planer og rutiner for å håndtere risiko, og kan kreve endringer i egne strategier, policyer og styringssystemer. Virksomheters vellykkede håndtering av negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø er et avgjørende bidrag til FNs bærekraftsmål.

3.A Stans, forebygg eller reduser (planlegging, gjennomføring og oppfølging)

3.A.1 Legg til mål, status på fremdrift, og beskriv tiltak dere har iverksatt for å håndtere virksomhetens prioriterte negative påvirkning/skade på mennesker, samfunn og miljø.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Lineært forbruk har negativ påvirkning på klima og miljø som følge av klimagassutslipp, uttak av jomfruelige ressurser, energiforbruk i produksjon av nye varer, avfall og ressursforringelse.
Overordnet mål :	Byrådet har i anskaffelsesstrategien vedtatt at anskaffelser skal brukes som et kraftfullt virkemiddel for sirkulær økonomitankegang. Kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning. Kommunen skal beregne leveransens kostnad ut fra et livssyklusperspektiv. Klima- og miljøavtrykk og ressursbruk i hele levetiden – fra produksjon, forbruk og til avfallsfasen – skal i størst mulig grad inngå i beregningen, og legge føringer for hvilke løsninger som blir valgt. I Byrådsplattformen står det at «Oslo skal ta nye kraftige grep og lede an i overgangen til en sirkulær økonomi, og være en by med et forbruk innenfor planetens bæreevne». Oslo kommunes forbruksstrategi har som visjon at «Oslo reduserer sitt klima- og miljøavtrykk gjennom et bærekraftig og redusert materielt forbruk». Her er det et effektmål at «Oslo kommune har redusert materielt forbruk gjennom egne anskaffelser, og prioriterer produkter som har komponenter av gjenvunnet materiale, lang levetid, garantiordninger, reparasjonsmuligheter, returordninger og gjenvinnbarhet». I klimastrategien er det vedtatt at «Oslos bidrag til klimagassutslipp utenfor kommunen er betydelig lavere i 2030 enn i 2020».
Status :	Kommunen jobber for å oppnå en mer sirkulær økonomi. Eksisterende praksis er et lineært forbruk hvor det først og fremst kjøpes nytt, og hvor en vesentlig andel av det som kastes sannsynligvis kunne vært brukt på nytt eller nye måter. Et sirkulært forbruk vil gi mindre avfall, bedre ressursutnyttelse og lavere klima- og miljøbelastning. I 2022 har Utviklings- og kompetanseetaten inngått en rekke avtaler og stilt krav for at det skal bli enklere å velge sirkulært når kommunens behov dekkes.

Mål i rapporteringsåret :

Oslo kommune skal bruke anskaffelser som et viktig verktøy for å fremme omstilling til en sirkulær økonomi, og oppnå et mer bærekraftig og redusert materielt forbruk. I 2022 har UKE jobbet med å tilrettelegge for at Oslo kommune oppnår målsetninger innenfor sirkulær økonomi gjennom de konsernovergripende rammeavtalene (samkjøpsporteføljen), som pådriver for bærekraftig forbruk og gjennom prioriterte veilednings- og rådgivningstiltak. UKE har prioritert tiltak for å gjøre sirkulære løsninger mer tilgjengelig. Formålet er å gjøre det blir enklere for virksomhetene å velge ombruk, reparasjon, redesign, forbedring og fornying av det kommunen allerede eier.

Utførte tiltak og begrunnelse :

- UKE inngått flere nye avtaler som tilrettelegger for mer sirkulært forbruk, som reparasjon av el-sykelbatterier, flyttetjenester for ombruk på tvers av virksomhetene, skomakertjenester og avtaler for mer bærekraftig møbelforbruk. Blant sistnevnte, en avtale for redesign og reparasjon av møbler med 12 lokale leverandører, hvor de fleste tilbyr tjenester ved hjelp av lærlinger og arbeidsinkludering. Avtalene er prioriterte anskaffelser for å tilrettelegge for økt levetid ved at virksomhetene kan velge reparasjon, redesign og ombruk før nykjøp.
- UKE har økt fokus på sirkulær økonomi i fornying og oppfølging av avtaler på tekstil. I ny avtale for arbeidstøy, sko og verneutstyr ble leverandørens egnethet til å være en god samarbeidspartner for kommunen i arbeidet med å oppnå mer sirkulært forbruk vektlagt. Det ble gjort flere sirkulære grep, som for eksempel at leverandøren skal tilby reparasjon og jobbe for å utvikle en ombruks- og gjenvinningstjeneste. I tillegg har UKE samarbeidet med leverandør av vaskertjenester og leie av tekstiler for helsesektoren om et mer bærekraftig og redusert forbruk av tekstiler i 2022.
- I 2022 har UKE satt i gang arbeid med å kartlegge eksisterende praksiser, rutiner og retningslinjer for bestilling, forvaltning og avhending av IKT-utstyr, da særlig mobiltelefoner og bærbare PCer. Dette kartleggingsarbeidet skal danne et grunnlag for å identifisere tiltak som kan bidra til utvidet levetid og bedre utnyttelse av produktene. I tillegg er Fairphone 4 tatt inn på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner i 2022, og det pågår et arbeid med brukertesting for å identifisere brukergrupper produktet er et godt alternativ for. Dette er en reparasjonsvennlig og mer rettferdig produsert smarttelefon, og representerer derfor en mulighet til å bygge kultur for å reparere. Noe som også blir viktig for å utnytte mulighetene for økt internt ombruk og mer effektive reparasjonstjenester som planlegges prioritert i ny avtale for mobiltelefoner i 2023.
- Som pådriver for bærekraftig forbruk har UKE gjennomført en rekke aktiviteter. UKE har promotert kommunens felles Workplacegruppe for ombruk, som har hatt en betydelig økning i medlemstall. Gruppen blir hyppig brukt blant kommunens virksomheter til å gi bort og ta imot møbler og andre produkter. UKE har også igangsatt StartOff-prosjektet «Tenk sirkulært» som handler om å bygge felles forståelse for hvorfor og hvordan velge sirkulært når kommunens behov skal dekkes. I tillegg har UKE økt innsatsen på kommunikasjon av sirkulære alternativer i samkjøpsporteføljen.
- I 2022 mottok UKE klimasatsmidler til å styrke arbeidet innenfor sirkulær økonomi ytterligere. UKE skal derfor arbeide med å redusere avfall gjennom innovative anskaffelser for å utvikle sirkulære løsninger på kommunens behov. I tillegg har UKE fått midler til en prosjektmedarbeider som skal jobbe med mer bærekraftig møbelforbruk, og bidra til at det blir enklere for virksomhetene å ta i bruk nye avtaler som bidrar til ombruk, reparasjon og redesign av kommunens møbler og inventar.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I tildelingsbrev for 2023 har Utviklings- og kompetansetaten (UKE) ansvar for å bidra til at «Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker», med følgende resultatmål:

- UKE har bidratt til at kommunens virksomheter har redusert andelen nyinnkjøp og økt andelen reparasjon, redesign, bruktkjøp eller ombruk innenfor prioriterte produktkategorier
- UKE har etablert en ombruksplattform som gjør det mulig å bytte, dele og ombruke på tvers av virksomheter.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Miljøpåvirkning og klimagassutslipp ved bygge- og anleggsvirksomhet.
Overordnet mål :	Et hovedmål for Oslos klimaarbeid er at de direkte utslippene av klimagasser skal kuttes med 95% innen 2030 (fra 2009). Delmål er at Oslos klimagassutslipp i 2023 skal være redusert med 52% sammenlignet med 2009. Det er et eget spesifikt mål for bygg og anlegg i Oslos klimastrategi som er at «Bygge- og anleggsvirksomheten i Oslo skal bli fossilfri, deretter utslippsfri innen 2030». Samt mål om at «Oslo skal begrense utslipp knyttet til materialforbruk til bygg og anlegg». Alle Oslo kommunes virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser. Det er krav om minimum fossilfrie anleggsmaskiner og kjøretøy til transport av masser og avfall. Det er krav om utslippsfrie bygge-/anleggsplasser innen 2025, samt nullutslipp- og biogasskjøretøy til massetransport innen 2025.
Status :	Om lag en femtedel av de direkte klimagassutslippene i Oslo kan tilskrives bygg- og anleggsvirksomheten. I tillegg er det betydelige utslipp knyttet til materialbruken i bygg og anlegg: For Oslo kommunes egen virksomhet utgjør utslipp fra materialbruk i våre bygg og infrastruktur anslagsvis opp mot halvparten av de indirekte klimagassutslippene og er dermed den største kilden til indirekte utslipp. For de direkte utslippene fra bygg og anlegg er status at det er vedtatt standard klima- og miljøkrav for Oslo kommunes anskaffelser av bygg og anlegg. Det er krav om minimum fossilfri anleggsvirksomhet, og premiering av utslippsfri teknologi gjennom tildelingskriterier. Fra 2025 skjerpes kravet til utslippsfri anleggsplass. Status 2022 er at 95 prosent av de relevante anskaffelsene av bygg og anlegg stilte Oslo kommunes standard klima- og miljøkrav til bygge- og anleggsplasser. 84 av 180 anskaffelser innen tjenester, bygg og anlegg ble det stilt sosiale krav til vare-elementet i anskaffelsen.

Mål i rapporteringsåret :

Det var ikke noe tallfestet mål for klimakutt fra bygg og anlegg i 2022.

En målsetning for 2022 var at «Alle virksomheter skal benytte standard klima- og miljøkrav til kommunens bygge- og anleggsplasser (byrådssak 1091/19)». (Status for 2022 var 95%). Viktige oppdrag var å utvikle en arbeidsmetodikk for effektiv og enhetlig oppfølging av standard klima- og miljøkrav. Dette arbeidet er påbegynt men ikke ferdig. I tillegg var et viktig mål å lage et system for å redusere Oslo kommunes klimafotavtrykk knyttet til materialer i bygg- og anleggsanskaffelser. Dette er ikke anskaffet enda. Det ble satt et nytt tallfestet mål for å kutte Oslo kommunes klimagassutslipp fra bygg og anlegg i klimabudsjettet for 2023. Arbeidet for å følge opp dette er påstartet, men ikke ferdigstilt. Oslobygg vil ha en sentral rolle i dette.

Utførte tiltak og begrunnelse :

- Byggherrevirksomheter i kommunen har stilt klima- og miljøkrav i relevante anskaffelser av bygg og anlegg. I hovedsak til fossilfrie og utslippsfri anleggsplass og transport.
- Noen virksomheter har stilt andre klima- og miljøkrav f.eks. til materialer, men det er ikke noen felles føringer for dette enda.
- Oslo kommune inngikk i 2022 avtale med OneClick LCA om verktøy for å beregne klimagassutslipp fra materialbruk i bygg. Oslobygg, Bymiljøetaten, Oslo Havn og Fornebubanen skal ta i bruk verktøyet.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

For 2023 er det et delmål at utslippene i Oslo kommune skal være kuttet med 52 prosent. Vi er ikke i rute til å nå dette delmålet og det er behov for flere tiltak ifølge klimabudsjettet for 2023. Det er fortsatt behov for å følge opp krav til kommunens bygge- og anleggsarbeid. Det er behov for å følge opp og samordne innsats på å kutte utslipp fra materialbruk i bygg og anlegg.

Det er et mål at alle kommunens byggherrevirksomheter skal benytte standardkravene. I 2022 benyttet 95% av de relevante bygg- og anleggsanskaffelsene seg av standardkravene.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Klimagassutslipp og lokal forurensing fra bruk, samt risiko for miljøskade og klimagassutslipp og brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av kjøretøy og især batterier.
Overordnet mål :	Byrådet har i anskaffelsesstrategien og klimastrategien vedtatt at anskaffelser skal benyttes som et strategisk virkemiddel innenfor klima- og miljøområdet. Kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser samt skifte ut egen kjøretøy- og maskinflåte til klimavennlige alternativer. I plattform for byrådssamarbeid (byrådserklæringen) vil byrådet fortsette arbeidet med å ansvarliggjøre leverandørene av biler, elektriske busser og ferger og andre produkter som inneholder batterier, slik at menneskerettighetene respekteres i produksjonen.
Status :	Over halvparten av Oslo kommunes direkte klimagassutslipp kommer fra veitransport og anleggsmaskiner. Kommunen har derfor et stort fokus på å stille miljøkrav i alle anskaffelser slik at leverandører og kommunens egen flåte omstilles til nullutslipp og biogass.
Mål i rapporteringsåret :	Andelen vare- og tjenesteanskaffelser hvor det stilles miljøkrav til transport skal være 100 %.

Utførte tiltak og begrunnelse :

- I 2022 ble det ansatt tre nye personer til å arbeide med klima- og miljøhensyn innenfor mobilitet og transportområdet. Arbeidsområder vil være tiltak for å redusere transport på varekontrakter, oppfølgingsmetodikk for miljøkrav og utskiftning til nullutslipp og økt deling for kommunens egen kjøretøy- og maskinflåte.
- I 2022 har Oslo blitt med i prosjektene “Hele bilen til null” i regi av ZERO og “Low emission vehicles programme” i regi av Electronics Watch (sistnevnte er også omtalt under fagområde: Etisk handel) . Begge prosjektene har til formål å styrke arbeidet med bærekraftige batterier. Oslo kommune har blitt med i prosjektene for å øke kunnskapsnivået og for å kunne iverksette tiltak for å redusere utslipp og redusere risiko for brudd på menneskerettigheter.
- For å oppnå en raskere utskiftning av egne utslippsfrie maskiner og kjøretøy og øke graden av deling, har UKE forberedt en handlingsplan for byrådet om hvordan kommunen kan arbeide med dette mot 2025.
- Kommunen har stilt krav i relevante anskaffelser som inneholder transport. Innkjøpsmiljøet i UKE har bistått virksomheter som har hatt behov for veiledning på dette området.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

- For 2023 er det et delmål at utslippene i Oslo kommune skal være kuttet med 52 prosent. Innenfor transportområdet skal det fortsatt arbeides med at andelen nye, relevante vare- og tjenesteanskaffelser der det er stilt krav til klimanøytral transport skal være 100 %.
- Delta aktivt i prosjektene på bærekraftige batterier og vurdere egnede tiltak for å redusere klimagassutslipp og risiko for menneskerettighetsbrudd.
- Arbeide med implementering av tiltak i kommende 2025-handlingsplan (se over).

Prioritert negativ påvirkning/skade	Klimafotavtrykk av mat, matsvinn, avskoging og tap av biologisk mangfold, uhelse/livsstilssykdommer, dyrevelferd og risiko for brudd på menneske og arbeidstakerrettigheter i produksjon av mat.
Overordnet mål :	Byrådet har høye ambisjoner for arbeidet med å fremme et mer bærekraftig, sunt og plantebasert kosthold i Oslo kommune. Strategiske føringer for bærekraftig mat (byrådsplattformen) er blant annet å redusere kjøttforbruk, redusere matsvinn, stille krav om bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved kommunale innkjøp av kjøtt og animalske produkter og føre en matpolitikk i tråd med “planetary health diet”.
Status :	I rapporteringsåret brukte Oslo kommune Miljøfyrtårn til å føre statistikk om matsvinn. Økologirapport for 2022 viser at innkjøpsandel av økologiske matvarer er på 11 % for hele kommunen. De to største matvaregruppene med 30 % andel økologisk innkjøp er meieriprodukter og egg, samt kaffe og te, etterfulgt av frukt og grønt med 10 %. Rettferdigsertifiserte produkter (Fairtrade) kommunen kjøper inn: - 21,3 % bananer - 29,8 % kaffe - 0,6% sukker - 0,3% te - 20,4% kakao

Mål i rapporteringsåret :

- Inngå nye samkjøpsavtaler på mat og drikke som bidrar til mer bærekraftige matinnkjøp i kommunen.
- Innføre vegetarmat som standard for møter og arrangementer i regi av Oslo kommune.
- UKE tilrettelegger for at det utvikles målemetoder for Oslo kommunes kjøttforbruk og forbruksbaserte utslipp på matområdet.
- Det lages en handlingsplan for et mer plantebasert kosthold og som fører til en halvering av kjøttforbruket i Oslo kommunes kantiner og institusjoner innen utgangen av 2023.
- Kompetansen på god plantebasert mat i kommunale virksomheter og institusjoner styrkes.
- Det skapes en intern kommunikasjonsflyt som bidrar til å fremme det tverrsektorielle arbeidet og som inspirerer og styrker motivasjonen for satsingen på bærekraftig mat.

Utførte tiltak og begrunnelse :

- Det er totalt seks ansatte i Team bærekraftig mat f.o.m. starten av 2023.
- For å oppå mer bærekraftig matinnkjøp og forbruk i kommunen er det gjennomført strategisk arbeid med samkjøpsavtalene på mat og drikke. UKE bruker sortimentstyring som virkemiddel for å blant annet øke andelen økologiske produkter og Fairtrade- og rettferdigsertifiserte produkter på samkjøpsavtalene. Det jobbes også for å øke antall produktkategorier som er Fairtrade- eller rettferdigsertifiserte. I 2022 hadde UKE følgende produktkategorier med Fairtradesertifiserte varer på samkjøpsavtalene: bananer, kaffe, sukker, te, kakao.
- De nye samkjøpsavtalene skal ha flere sesongbaserte råvarer, plantebaserte varer, økologiske varer og rettferdigsertifiserte varer i sitt sortiment. Leverandøren skal samarbeide for å nå målsetningene til Oslo kommune på matområdet. Det er stilt krav til menyplanleggingsverktøy.
- Det er også standardkrav til dyrevelferd og sosiale kontraktsvilkår. Oslo kommune stiller krav til bærekraftig produksjon og god dyrevelferd ved kommunale innkjøp av kjøtt og animalske produkter, for eksempel gjennom krav til dyrevernermerking. I kravene til de nye samkjøpsavtalene (2022) er det etablert et kontraktskrav som fremmer dyrevelferd (storfe, svin og kylling), inkludert dokumenteringskrav til hvordan det jobbes med i kontraktsperioden. Det er også lagt inn insentiv i form av tildelingskriterium «produktkvalitet» for at leverandørene skal tilby produkter som fremmer dyrevelferd (bærekraftig sertifisert fisk, økologisk kjøtt og saktevoksende kylling).
- Oslo kommune skal utelukkende kjøpe inn økologisk melk og egg. Sortimentet låses til kun økologisk variant av disse produktene. Det etterspørres også økologi i andre varekategorier (ost, frukt og grønt, samt kolonialvarer). Ca 50% av alle etterspurte varer i meieriavtalen er økologiske (hovedsakelig melk, noe ost og rømme).
- Oslo kommune har en koordineringsgruppe for bærekraftig og sunn mat, som består av fagpersoner fra ni ulike virksomheter. I 2022 har gruppen gjennomført en rekke arbeidsmøter og fagsamlinger.
- Oslo kommune har samarbeidet med EAT Foundation om prosjektet “Ung og sulten i Oslo, Samskaping av løsninger for et sunt og bærekraftig kosthold”. Målet var å engasjere ungdom og dele kunnskap om EAT-Lancet dietten.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

- Vedta en byrådssak med handlingsplan for bærekraftig, sunn og mer plantebasert mat i Oslo kommune.
- Fortsette arbeidet med å implementere vegetarmat som standardvalg på kommunale møter og arrangementer.
- Fortsette arbeidet med å redusere kjøttforbruket til kommunens virksomheter med 50 % innen 2030.
- Fremme bruk av klimavennlige menyer med bruk av sesongvarer, og styrke kompetansen på god plantebasert mat i barnehager blant annet gjennom menyplanlegging.
- Utvikle nye indikatorer for matsvinn og teste måleverktøy for innhenting av matsvinndata
- Øke andel innkjøp av rettferdigsertifiserte matvarer, innenfor rammene av lov og forskrift om offentlige anskaffelser, ref. forpliktelser Oslo har som fairtradehovedstad.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Fare for arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og annen utnyttelse av arbeidskraft i Oslo kommunes bygg, anlegg og tjenestekontrakter.
Overordnet mål :	Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet skal bidra til et anstendig arbeidsliv. For å nå dette målet arbeider Oslo kommune kontinuerlig med å forebygge og bekjempe arbeidslivskriminalitet, sosial dumping og korrupsjon. Dette inkluderer arbeid som skal forhindre utnyttelse og ekskludering av sårbar arbeidskraft. Som et ledd i dette arbeidet vedtok byrådet i 2017 Oslomodellen. Oslomodellen består blant annet av en rekke seriøsitetskrav som skal brukes i kommunens bygge-, anleggs- og tjenesteanskaffelser. Oslo kommune har i relasjon til Oslomodellen et overordnet mål om at 50% andel arbeidede timer skal utføres av fagarbeidere, og at 10% av alle arbeidede timer skal utføres av lærlinger. I tillegg stilles det krav om at utførelsen av kontraktsarbeidet i all hovedsak skal utføres av fast ansatte i minst 80 % stilling.
Status :	Oslo kommune har i 2022 tatt i bruk ny versjon av HMSREG. HMSREG er kommunens system for elektronisk mannskapsoppfølging på bygg- og anleggsplasser samt renholdslokasjoner. HMSREG-systemet gir oss oversikt over hvem som er på våre byggeplasser i sanntid, og muliggjør således oversikt og kontroll. Systemet er videreutviklet for å gi en større fleksibilitet i oppfølgingen av leverandørene og i målingen av måloppnåelsen. Overgangen til nytt system skjedde per 1. juli 2022 og har krevd ressurser til rådgivning og opplæring intern og eksternt. Oslo kommune er en stor markedsaktør innen flere bransjer med høy risiko for arbeidslivskriminalitet og sosial dumping. For å redusere denne risikoen og bidra til bekjempelse, må Oslo kommune ha god kontroll og kontraktsoppfølging. Oslomodellen med seriøsitetskrav er kommunens viktigste våpen mot useriøse og kriminelle leverandører, og den må jevnlig revideres og oppdateres i tråd med utviklingen. Revidert Oslomodell er nå på høring. I 2022 oppnådde Oslo kommune målet om at 10 % andel av alle arbeidede timer innenfor bygg og anlegg skal utføres av lærlinger. I tillegg oppnådde Oslo kommune 46% andel av arbeide timer for fagarbeidere. Dette målet skal det arbeides med også i 2023.

Mål i rapporteringsåret :

Et av målene for 2022 var at Oslo kommunes virksomheter skulle gjennomføre formålstjenlige og kostnadseffektive anskaffelsesprosesser, som gir gode og samfunnsansvarlige løsninger på både kortere og lengre sikt. Kommunens målsetning var å arbeide for å motvirke og bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

På området for arbeidslivskriminalitet var det satt tre konkrete mål knyttet til et seriøst og trygt arbeidsliv, da spesielt rettet mot kommunens byggeplasser.

- Økt andel fagarbeidere innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser: mål om 50 % fagarbeidere
- Økt andel lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser: mål om 10 % andel
- Flere loggførte kontroller av lønns- og arbeidsvilkår i HMSREG (LA-kontroller): mål 200 loggførte kontroller i HMSREG

Det var et uttalt mål at det skulle jobbes aktivt med implementeringen av Oslomodellens nye seriøsitetskrav og sosiale krav i hele kommunen, og samtidig utvikle en metode som kan si noe om effekten av sentrale krav, enkeltvis og samlet.

Oslo kommune skulle sikre et systematisk samarbeid med fagorganisasjonene i arbeidet for et seriøst og anstendig arbeidsliv, og jobbe for at HMSREG fungerer for formålet og brukes på optimal måte av kommunens virksomheter, herunder sikre opplæring i systemet.

Av andre mål var det ønskelig å oppnå godt samarbeid med Akrimisenteret med tanke på å både dele og motta informasjon med hjemmel i den nye Akriminformasjonsforskriften

Utførte tiltak og begrunnelse :

- For å styrke arbeidet på arbeidslivskriminalitetsområdet er det opprettet et nytt team for ansvarlig arbeidsliv, som rommer både arbeidslivskriminalitetsområdet og området for etisk handel. Det er innenfor arbeidslivskriminalitet tilsatt ny rådgiver kontroll våren 2022, og ny teamleder høsten 2022. Det er i tillegg rekruttert ny akrimrådgiver vinteren 2022/2023.
- Det ble oppnådd nærmest måloppnåelse på målet om økt andel fagarbeidere innen håndverkfagene på kommunens byggeplasser: mål om 50 % fagarbeidere. I løpet av høsten 2022 hadde Oslo kommune 50% andel arbeidede timer utført av fagarbeidere. Da tallene kan variere etter hvilke prosjekter som til enhver tid er i gang i kommunen, fluktuerer tallene noe.
- Det er oppnådd stabil andel lærlinger innen håndverksfagene på kommunens byggeplasser på måltallet 10 %, over flere måneder i 2022.
- På kontrollområdet er det gjennomført over 200 kontroller, men det er fordelt på både kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og stedlige kontroller.
- Det er, for å oppnå mål om optimal bruk av HMSREG, gjennomført opplæring av superbrukere og andre som er ansvarlig for HMSREG i virksomhetene.
- Det er igangsatt samarbeid med Akrimssenteret om kontrolltiltak mot en bestemt risikoutsatt bransje.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

Noe videreføring av mål og aktiviteter fra 2022.

I tildelingsbrev for 2023 har Utviklings- og kompetanseetaten (UKE) ansvar for å bidra til at « Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv», med følgende resultatmål:
-Gjennomført nødvendig opplæring og utarbeidet veiledning til revidert Oslomodell.

Prioritert negativ påvirkning/skade	Risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i produksjon av varer.
Overordnet mål :	Byrådet vil styrke arbeidet med Oslomodellen for et anstendig arbeidsliv, og samtidig skal vi vise solidaritet med folk som produserer varer og tjenester for oss andre steder i verden. Oslo kommune skal arbeide aktivt for at kommunens globale leverandørkjeder skal ivareta grunnleggende menneskerettigheter, ILOs kjernekonvensjoner og folkerettens regler som Norge er forpliktet av gjennom FN-vedtak, og kommunen skal benytte kategoristyring for å øke andel rettferdigsertifiserte produkter.
Status :	Oslo kommune vurderer risikoen for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter som høy i mange av kommunens vareanskaffelser og stiller følgelig sosiale krav i et flertall av anskaffelsene. Oslo kommune kunngjorde 233 anskaffelser totalt, hvorav 118 har sosiale krav (34 vareanskaffelser og 84 tjeneste, bygg og anlegg), noe som vil si 50,6%. Avtalene følges opp, samtidig som det er initiert ulikt samarbeid for prioriterte kategorier. Prioriterte områder er IKT-utstyr (PCer, nettbrett, mobiler), Batterier (Elektriske kjøretøy og IKT), Produktkategori: Medisinsk forbruksmateriell (Engangshansker) Produktkategori: Mat (Frukt, grønt, råvarer), Produktkategori tekstil (Arbeidstøy). Andel rettferdigproduserte varer har hatt en nedgang siden, blant annet på grunn av tilgang på varer under Covid-19 pandemien. For 2022 er det kjøpt 27 % rettferdig produserte varer på relevante varekategorier.
Mål i rapporteringsåret :	- Vedta revidert Oslomodell, med videreutviklede sosiale krav for innkjøp av varer i kommunen, samt veiledning og kompetansebygging. - Utvikle fagområdestrategi for etisk handel, herunder hvordan UKE jobber som sentral innkjøper med prioriterte kategorier og som kompetansesenter for anskaffelser og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter. - UKE har bidratt til økt forbruk av rettferdigsertifiserte produkter i aktuelle kategorier.

Utførte tiltak og begrunnelse :

Oslomodellen med standard krav til leverandørers arbeid med menneske- og arbeidstakerrettigheter har vært på høring og arbeides videre med. Ekstern høring i mars og intern høring i desember. Utkast for fagstrategi for UKE er utarbeidet.

Krav til arbeid med menneskerettigheter (oslomodellens sosiale krav) stilles i anskaffelser med risiko. Både som kvalifikasjonskrav og kontraktskrav. På samkjøpsporteføljen følges alle slike krav opp med egenrapportering som minimum, samt at det er jevnlig dialog og tett oppfølging på prioriterte områder hvor det er svært høy risiko for menneskerettighetsbrudd, og/eller der leverandører har mangelfulle systemer for arbeid i sine leverandørkjeder. Avtaler innen IKT-utstyr har vært spesielt prioritert i 2022. Fairphone 4 tatt inn på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner i 2022. Dette er en reparasjonsvennlig og mer rettferdig produsert smarttelefon, som inneholder Fairtrade gull. I 2022 har det også vært etterspurt rettferdigsertifiserte varer i kategorien for mat, samt innen helsetekstiler (se mer under 3.B.4).

Tiltak utover krav og direkte avtaleoppfølging kan nevnes:

- I 2022 ble en samarbeidsavtale med Sykehusinnkjøp HF og DFØ v/Statens innkjøpscenter inngått. Markedsdialog om menneskerettigheter i leverandørkjeden har vært avholdt 17.februar, 2.juni og 27.oktober i 2022.

- Kommunen ble medlem av Electronics Watch, en uavhengig overvåkingsorganisasjon av arbeidsforhold i elektronikkindustrien februar 2022. Organisasjonen bistår med revisjoner og overvåkning av leverandørkjeden innen elektronikk og IT.

- Kommunen ble med i "Low-emission vehicles programme", i regi av Electronics watch. Samarbeid med internasjonale offentlige oppdragsgivere. Oppstart mars 2022. Dette er et treårig prosjekt for å forbedre de sosiale og miljømessige utfordringene tilknyttet produksjon av batterier og elektroniske komponenter i kjøretøy

- Kommunen ble med i prosjektet «Hele bilen til null» i regi av Zero oppstart august 2022 med varighet ut 2023. Prosjektet skal kartlegge klimakonsekvenser, arbeidsforhold og status på sporbarhet for verdikjeden til kjøretøy og batterier.

- Deltagelse i arbeidsgruppe i ICLEI om rettferdig produsert IKT-utstyr.

- I tillegg til å etterspørre rettferdigproduserte varer har Oslo kommune sammen med næringslivet hatt kampanje på sosiale medier for ungdom for å øke kunnskap om Fairtrade og rettferdig handel.

Mål og aktiviteter for kommende rapporteringsår :

I tildelingsbrev for 2023 har Utviklings- og kompetansetaten (UKE) ansvar for å bidra til at «Oslo kommunes anskaffelsesvirksomhet bidrar til et anstendig arbeidsliv» og «Oslo kommune er bærekraftig og ansvarlig forbruker» med følgende resultatmål som er relevante for dette området:

- Gjennomført nødvendig opplæring og utarbeidet veiledning til revidert Oslomodell.
- UKE har bidratt til økt forbruk av rettferdigsertifiserte produkter i aktuelle kategorier.

ANDRE TILTAK FOR Å HÅNDTERE NEGATIV PÅVIRKNING

Beskriv virksomhetens generelle tiltak for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning knyttet til anskaffelser, også i leverandørkjeden.

3.B.1 Reduksjon av natur- og miljøpåvirkning

Se spesielt tiltak over knyttet til arbeid med sirkulær økonomi, bærekraftig mat, utslippsfrie bygge og anleggsplasser og klimavennlige løsninger.

3.B.2 Reduksjon av klimagassutslipp

Se spesielt tiltak over knyttet til UKE arbeid med bærekraftig mat, utslippsfrie bygge- og anleggsplasser og klimavennlige transportløsninger. Det stilles miljøkrav til transport i alle kontraktene på samkjøp, der hvor dette er relevant. Kravene bidrar til at leverandører og underleverandører tar i bruk klimavennlige transportløsninger. I 2022 har UKE stilt krav om at sisteleddet av transporten på nye samkjøpsavtaler utelukkende skal gjøre med nullutslipps- eller biogasskjøretøy. Slike tiltak bidrar til at UKE ligger godt an til å nå 2025-målet om nullutslipp eller biogass for leveranser av varer og tjenester.

Klimaetaten i Oslo kommune ble opprettet 1. juli 2016, og er en fagetat som har ansvar for oppfølging av Klimastrategi for Oslo 2020-2030, og forvaltning av Klima- og energifondet. Noen av Klimaetatens oppgaver:

- Oppfølging av Klimastrategi 2020–2030, som har som overordnet mål at klimagassutslippene skal reduseres med 95 prosent innen 2030.
- Utarbeide det faglige grunnlaget for klimabudsjettet, som er Oslo kommunes sentrale verktøy for klimastyring.
- Koordinere arbeidet med klimatilpasning slik at Oslo blir klimarobust.
- Drive aktiv klimakommunikasjon for å inspirere til klimavennlig atferdsendring, blant annet gjennom nettsiden KlimaOslo og i sosiale medier.
- Ansvarlig for «Klimaløftet i Osloskolen» sammen med Utdanningsetaten, som gjør at skoler i Oslo får besøk av klimapiloter med aktuelle klima- og miljøforedrag. I tillegg har vi utviklet undervisningsportalen www.klimaskolen.no hvor lærere får tilgang på kvalitetssikrede undervisningsopplegg.
- Være sekretariat for næringslivsnettverket Næring for Klima som motiverer, deler kunnskap og er pådrivere for klimaløsningene i næringslivet. Nettverket har over 100 medlemsbedrifter.
- Ansvar for det internasjonale prosjektet for utslippsfrie anleggsplasser og klimavennlige materialer i C40 (C40 Clean Construction Initiative)

Se mer: <https://www.oslo.kommune.no/etater-foretak-og-ombud/klimaetaten/#gref>

3.B.3 Tilpasning av egen innkjøpspraksis (sourcing)

Kommunen jobber for å oppnå en mer sirkulær økonomi. Eksisterende praksis er et lineært forbruk hvor det først og fremst kjøpes nytt, og hvor en vesentlig andel av det som kastes sannsynligvis kunne vært brukt på nytt eller nye måter. Byrådet har i anskaffelsesstrategien vedtatt at anskaffelser skal brukes som et kraftfullt virkemiddel for sirkulær økonomitankegang, dette er viktige tiltak for kommunen å tilpasse egen innkjøpspraksis for å redusere negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø. Kommunen skal gå i bresjen for stadig mer resirkulering, gjenbruk og deling. Det skal legges til rette for størst mulig ombruk og materialgjenvinning.

Oslo kommune utarbeider og vedtar byrådssaker for å sikre fellesføringer i Oslo kommune, og bl.a. at anskaffelser har et minimumsnivå. Oslomodellens seriøstetsbestemmelser og sosiale krav er eksempel på føringer som er vedtatt i som byrådssak. For eksempel må innkjøper gjøre en risikovurdering på om det risiko for brudd på menneske- og arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden ved innkjøp av varer, foreligger det risiko skal sosiale kvalifikasjonskrav og sosiale kontraktsvilkår som minimum benyttes. Det er også vedtatt føringer at kommunen skal stille miljøkrav til transport i egne anskaffelser, og stille krav til bærekraftig produksjon av mat som eksempler.

I anskaffelsene utarbeides en kontraktsstrategi som har med punkter tilknyttet samfunnsansvar som alltid skal vurderes. Seksjon for samfunnsansvar i (Innkjøpstjenester, UKE) bistår inn i samkjøpsavtaler og andre virksomheters anskaffelser. Vi har oppstartsmøter hvor vi prioriterer hvilke tiltak som skal settes inn og samarbeid med avtaleforvaltere for økt fokus og kompetanse på samfunnsansvar.

3.B.4 Valg av produkter og sertifiseringer

Tredjepartssertifiseringer som miljømerking er et viktig tiltak på kategorier som for eksempel møbler, IKT-produkter og forbruksmateriell. I 2022 inngikk UKE ny samkjøpsavtale for forbruksmateriell hvor miljø ble vektet med 70 % i tildelingskriteriene. Andelen miljømerkede produkter økte fra 30 % til nærmere 60 % for kategoriene under forbruksmateriell. Eksempelvis innebærer det å få tilbudt avfallssekker med miljømerke at produktene inneholder minimum 80 % resirkulert (PCR-)plast.

Oslo kommune skal utelukkende kjøpe inn økologisk melk og egg. Sortimentet låses til kun økologisk variant av disse produktene. Økologirapport for 2022 viser at innkjøpsandel av økologiske matvarer er på 11 % for hele kommunen. De to største matvaregruppene med 30 % andel økologisk innkjøp er meieriprodukter og egg, samt kaffe og te, etterfulgt av frukt og grønt med 10 %.

For 2022 er det kjøpt 27 % rettferdig produserte varer (Fairtrade) på relevante varekategorier.

Mat og drikke:

- Bananer: 21,3 %
- Kaffe: 29,8 %
- Sukker 0,6%
- Te 0,3%
- Kakao 20,4%

Andre kategorier:

- Blomster 10,8 %
- Tekstiler 20,4 %
- Mobiler 0,7 % (Fairphone)

Fairphone 4 tatt inn på samkjøpsavtalen for mobiltelefoner i 2022, og det pågår et arbeid med brukertesting for å identifisere brukergrupper produktet er et godt alternativ for. Dette er en reparasjonsvennlig og mer rettferdig produsert smarttelefon, og representerer derfor en mulighet til å bygge kultur for å reparere. Fairphone produseres i tillegg med Fairtrade sertifisert gull.

3.B.5 Støtte aktivt opp om fri fagorganisering og kollektive forhandlinger, eller der lovverket ikke tillater dette, støtte aktivt opp om andre former for demokratisk valgt arbeiderrepresentasjon

Standard sosiale krav innebærer krav til arbeid med fri fagorganisering og kollektive forhandlinger. I anskaffelses av arbeidstøy ble det stilt spesifikt krav til arbeid med sosial dialog på fabrikk. Denne avtalen hadde oppstart januar 2023.

3.B.6 Bekjempelse av korrupsjon og bestikkelser i egen virksomhet og leverandørkjeden

Oslo kommune skal ha nulltoleranse mot korrupsjon og korrupsjonslignende forhold. Slike forhold skal ikke forekomme verken hos kommunens ansatte, politikere, leverandører eller samarbeidspartnere. Oslo kommune har i lang tid hatt egne etiske regler for ansatte i kommunen. Man arbeider jevnlig med etiske dilemmaer og har utarbeidet et hefte med fremstilling av de etiske reglene. I tillegg ger det etablert flere systemtiltak som skal forebygge korrupsjon, som for eksempel felles fakturasentral, elektronisk fakturabehandling, elektronisk kontraktoppfølgingsverktøy m.m. Det er også etablert en egen varslingskanal hvor man kan varsle om korrupsjon, misligheter og andre lovbrudd. Oslo kommune arbeider også med en tiltaksplan mot korrupsjon som p.t. ikke er ferdigstilt.

3.B.7 Annen relevant informasjon for hvordan dere arbeider med å redusere, forhindre og håndtere negativ innvirkning på mennesker, samfunn og miljø

Byrådsplattformen (2019- 2023) gir et godt innblikk i de politiske ambisjonene for at vi sammen skal gjøre byen vår til en enda grønnere, varmere og mer skapende by med plass til alle. Arbeid til alle, kampen mot klimaendringene og sosial utjevning er de viktigste prioriteringene.

<https://www.oslo.kommune.no/getfile.php/13346154-1573659611/Tjenester%20og%20tilbud/Politikk%20og%20administrasjon/Politikk/Byr%C3%A5det/Oslos%20byra%CC%8Adserkl%C3%A6ring%202019-2023.pdf>

4

Overvåking av gjennomføring og resultater

Overvåkning av gjennomføring og resultater handler om å måle effekten av systematikken og eget arbeid i hvert trinn i aktsomhetsvurderingene, og viser hvorvidt virksomheten gjør gode aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging.

Virksomheten må ha systematikk og rutiner på plass for å kunne fange opp og kritisk vurdere egne konklusjoner, prioriteringer og tiltak som er gjort som en del av aktsomhetsvurderinger. Eksempelvis: Er kartlegging og prioritering av mest negativ påvirkning gjort på en faglig god og troverdig måte, og som reflekterer de faktiske forholdene? Virker tiltakene for å stanse, forebygge og/eller redusere virksomhetens negative påvirkning/skade etter hensikten? Er skade gjenopprettet der det er relevant? Dette kan gjelde tiltak virksomheten gjør selv og som utføres av eller i samarbeid med andre (f.eks leverandører).

Erfaringene virksomheten gjør seg med arbeidet med aktsomhetsvurderinger ved anskaffelser og i kontraktsoppfølging brukes for å forbedre prosesser og resultater i fremtiden.

4.A. Overvåke og evaluere (oppfølging)

4.A.1 Beskriv hvem som har ansvar for å overvåke effekten av tiltak iverksatt for å håndtere virksomhetens vesentlige risiko for skade/negativ påvirkning på mennesker, samfunn og miljø i forbindelse med anskaffelser, og hvordan overvåkingen gjennomføres i praksis.

UKE og andre etater leverer årsberetning for sitt arbeid årlig til byrådet. UKE sitter med data for analyse av kommunens innkjøp, samt oversikt over krav som stilles i kommunen hva gjelder miljø, arbeidsliv med mer. UKE har siden 2021 deltatt i FOU-prosjekt for å utvikle et verktøy for klimamåling av kommunens innkjøp. Formålet med prosjektet er å automatisere analyse av klimafotavtrykket i scope 1, 2 og 3 basert på fakturadata for å gjøre det enklere å måle effekter og prioritere tiltak.

Klimagassutslippene i Oslo skal være 95 % lavere i 2030 enn i 2009. For å målrette klimaarbeidet bruker Oslo kommune klimabudsjett som et styringsverktøy. Klimabudsjettet viser mål og tiltak som gjennomføres i Oslo for å kutte utslipp innenfor Oslos grenser og beskriver viktige satsinger for å nå målene i Klimastrategien. Ansvar for gjennomføring av tiltak og virkemidler fordeles på de kommunale virksomhetene og innebærer rapporteringskrav på lik linje med virksomhetenes økonomiske rapportering. Klimabudsjettet legges fram for hele økonomiplanperioden 2023-2026.

Oslo kommune har en desentralisert anskaffelsesfunksjon som innebærer at virksomhetene har selvstendig ansvar for å inngå og forvalte egne avtaler. Unntaket er sentrale rammeavtaler (samkjøpsavtaler) som dekker hele eller deler av konsernet. Utvikling- og kompetanseetaten (UKE) har ansvar for kommunens samkjøpsportefølje. UKE har en tredelt rolle som sentralt innkjøpssenter, kompetansesenter for anskaffelser, og strategisk pådriver overfor kommunens virksomheter.

4.A.2 Hvor mange leverandører har vært gjenstand for kontraktsoppfølging knyttet til bærekraft, inkludert etiske- og sosiale krav, i rapporteringsåret (gjelder avtaler inngått i rapporteringsåret og avtaler inngått tidligere år)?

Alle avtaler følges opp. Leverandør på samkjøpsavtalene leverer som minimum egenrapportering i form av tertialrapportering. Det er jevnlig dialog med leverandører, spesielt på prioriterte avtaler. I tillegg har det blitt gjennomført kontroller og revisjoner tilknyttet til seriøstetsbestemmelsene som regulerer arbeidslivskriminalitet på kommunens byggeplasser og renholdskontrakter. På kontrollområdet er det gjennomført over 200 kontroller, fordelt på både kontroll av lønns- og arbeidsvilkår og stedlige kontroller.

4.A.3 Er det i rapporteringsåret identifisert avvik fra de etiske- og sosiale kravene hos aktører i leverandørkjeden? Faktiske negative konsekvenser for mennesker og miljø omfattes. Manglende åpenhet om leverandørkjede og manglende bærekraftspolicy kan også være vanlige avvik. Hvis ja: Angi type avvik, hvor i leverandørkjeden avvikene er identifisert, tiltak iverksatt for å rette avvikene, samt status.

1

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Mangel på sporbarhet og åpenhet
Hvor i leverandørkjeden?	Fra leverandør, importør og produsent
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Krav om forbedring til leverandører og Oslo kommune har inngått samarbeid for å få mer åpenhet i enkelte bransjer f.eks. IKT-industrien og batterier til elektriske kjøretøy

Status	Enkelte forbedringer har blitt gjort av leverandør. Det vil være en langsiktig arbeid som krever prioritering og samarbeid.
---------------	---

2

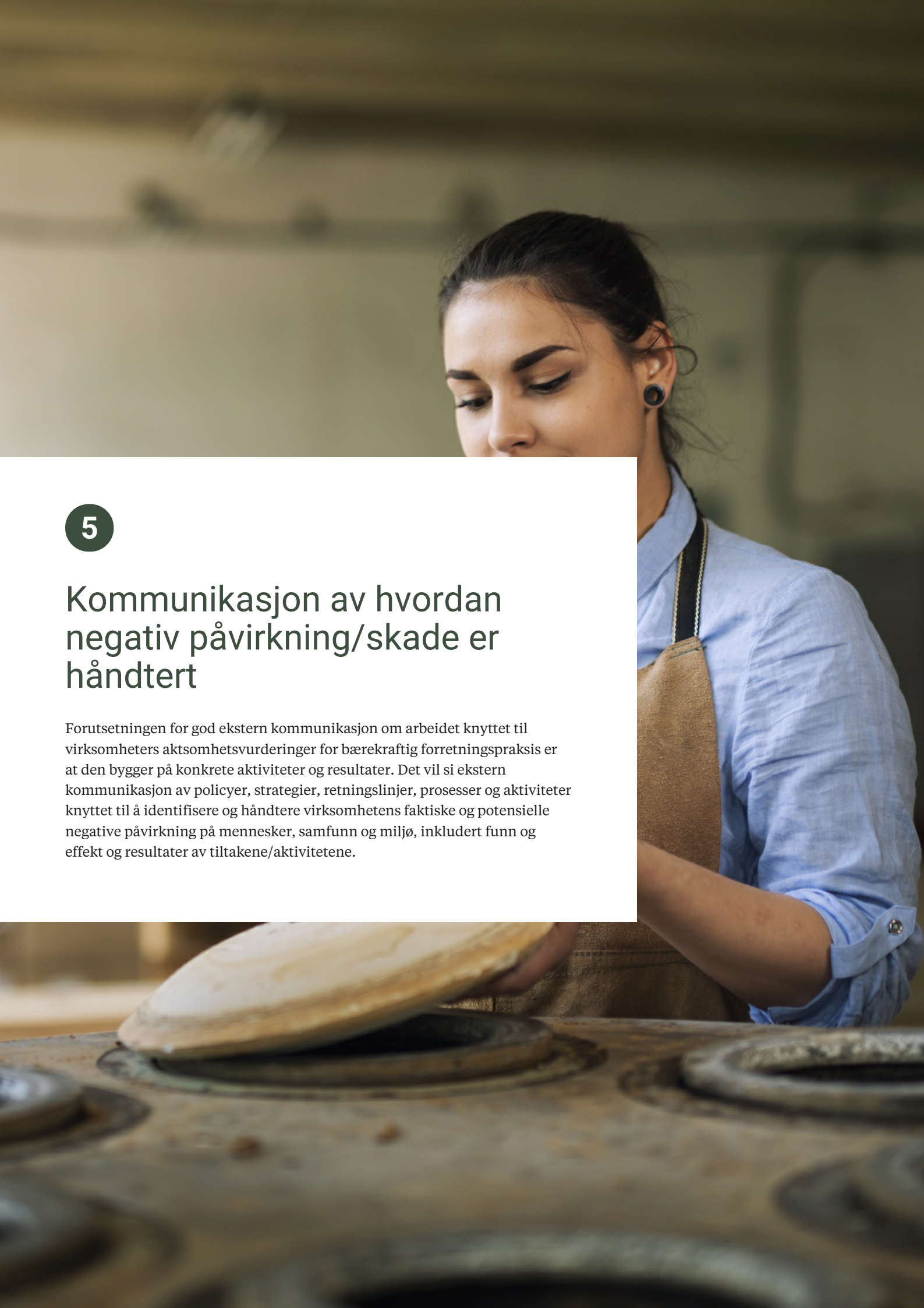
Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Bruk av konfliktmineraler i IKT-industri
Hvor i leverandørkjeden?	Råvareuttak
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Systematiske brudd på menneskerettigheter i en hel bransje, er ikke noe Oslo kommune kan rette opp i med tiltak alene. Vi satser derfor på samarbeid med andre Europeiske offentlige oppdragsgivere gjennom Electronics watch og i Norge sammen med Statens Innkjøpscenter og Sykehusinnkjøp, samt leverandørmarkedet. Arbeid med sirkulært, bærekraftig forbruk av IKT-utstyr i kommunen. Innføring av Fairphone.
Status	Nye avtaler på mobiltelefoner er planlagt 2023. Utrulling av Fairphone pågår, samtidig som det jobbes med sirkulært forbruk av IKT-utstyr. Tre dialog konferanser med markedet, samt flere samarbeidsmøter både nasjonalt og internasjonalt.

3

Type avvik (barnearbeid, HMS, lønn, arbeidstid etc)	Tvangsarbeid, knyttet til rekrutteringsavgift, i produksjon av engangshansker, samt dårlig arbeidsforhold.
Hvor i leverandørkjeden?	Produsent
Tiltak iverksatt for å rette avvik	Planlagt oppfølging med Sykehusinnkjøp HF, som har fulgt bransjen i flere år.

Status

Aktuell fabrikk som har hatt arbeidere som har fått gjeld på grunn av rekruttering, har fått erstatning fra produsent. Besøkt fabrikker i januar 2023, rapport vil utarbeides og arbeid fortsette.

A woman with dark hair tied back, wearing a light blue button-down shirt and a brown leather apron, is focused on her work. She is looking down at a large, dark metal pot or stove. The background is a blurred kitchen setting with wooden shelves and various kitchen items.

5

Kommunikasjon av hvordan negativ påvirkning/skade er håndtert

Forutsetningen for god ekstern kommunikasjon om arbeidet knyttet til virksomheters aktsomhetsvurderinger for bærekraftig forretningspraksis er at den bygger på konkrete aktiviteter og resultater. Det vil si ekstern kommunikasjon av policyer, strategier, retningslinjer, prosesser og aktiviteter knyttet til å identifisere og håndtere virksomhetens faktiske og potensielle negative påvirkning på mennesker, samfunn og miljø, inkludert funn og effekt og resultater av tiltakene/aktivitetene.

5.A. Kommunisere eksternt (oppfølging)

5.A.1 Beskriv hvordan virksomheten kommuniserer offentlig rundt eget arbeid med aktsomhetsvurderinger i anskaffelser, kartlegging og håndtering av negativ påvirkning/skade

Oslo kommune har informasjon til leverandører på sine nettsider, samt gjennom eksterne samarbeidspartnere og eksterne rapporter til Etisk handel Norge og Global Compact.

- Oslo kommune sine nettsider: www.oslo.kommune.no
- Procura+: <https://procuraplus.org/public-authorities/oslo/>
- GLCN: <https://gln-on-sp.org/cities/oslo/>
- Rapport Global Compact: <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/43431-The-City-of-Oslo>
- Etisk handel Norge: <https://etiskhandel.no/medlemmenes-arsrapporter/>

6

Gjenoppretting der dette er påkrevd

Når en virksomhet har identifisert at den har forårsaket eller bidratt til skade på mennesker, samfunn eller miljø, håndteres skaden gjennom å sørge for eller samarbeide om gjenoppretting.

Gjenoppretting kan innebære økonomisk erstatning eller kompensasjon, en offentlig beklagelse, eller at skaden på annet vis rettes opp. Det handler også om å sørge for, eller samarbeide om, tilgang til klageordninger for arbeidere og/eller lokalsamfunn slik at de kan få sin sak hørt og håndtert. Ved inngåelse av leverandørkontrakter, hvor det viser seg at leverandøren, enten direkte eller indirekte, har bidratt til skade på mennesker, samfunn og miljø, forventes det at også oppdragsgiver bidrar til gjenoppretting. Grad av bidrag til gjenoppretting fra oppdragsgiver kan i denne sammenheng variere. I mange tilfeller vil den mest aktuelle handlingen være, som et minimum, å påse at leverandør utfører sin plikt til å bidra til gjenoppretting videre i leverandørkjeden. (Kontraktsoppfølging på pkt. 2.6 i kontraktsvilkår for ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, utarbeidet av DFØ og EHN).

6.A Gjenoppretting

6.A.1 Beskriv virksomhetens strategi/policy for gjenoppretting ved negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø

Oslo kommunens forventninger til leverandører kommer frem i kommunens standard krav. "Oslomodellen", med standard krav til leverandører er under revidering.

<https://www.oslo.kommune.no/for-vare-leverandorer/krav-til-leverandorer/>

6.A.2 Beskriv eventuelle tilfeller av gjenoppretting i rapporteringsperioden

Produsenter av engangshansker har tilbakebetalt erstatning som en var krevd i form av rekrutteringsavgifter. Det har også vært generelt dårlige arbeidsforhold og boforhold som er i stor grad forbedret.

6.B Sikre tilgang til mekanismer for gjenoppretting (oppfølging)

6.B.1 Beskriv hva virksomheten gjør for å sikre at påvirkede arbeidere og lokalsamfunn i leverandørkjeden har tilgang til effektive mekanismer for gjenoppretting, når det er aktuelt

Oslomodellen med standardkrav revideres for å få med krav til aktsomhetsvurderinger, herunder også trinn 6 om gjenoppretting. I tilfelle med produksjon av engangshansker så har det vært dialog med fabrikker på klagemekanismer og andre former for sosial dialog. Fabrikkene har brukt ekstern bistand til gjenoppretting, og betalt tilbake erstatning til arbeidere som hadde betalt rekrutteringsavgifter.

Kontaktinformasjon:

Oslo kommune

Stine Foss, fagansvarlig samfunnsansvar etisk handel
stine.foss@uke.oslo.kommune.no